

KLINIK FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDAGI PSIXOLOGIK MEXANIZMLAR KELAJAKDAGI TIBBIYOT XODIMLARI UCHUN BEMORLAR BILAN ISHLASH JARAYONIDA

Shoista Muratova,

Samarqand davlat Tibbiyot universiteti,
Pedagogika-psixologiya kafedrasi dotsenti, p.f.d

Email: mleyla84@inbox.ru

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19090423>

Klinik fikrlash kelajakdagi tibbiyot xodimlari uchun asosiy kasbiy kompetentsiyalardan biri hisoblanadi. Bu qobiliyat mutaxassisga bemorning holatini to'liq tahlil qilish, kasalliklarni prognoz qilish va murosasiz klinik qarorlar qabul qilish imkonini beradi. Zamonaviy tibbiyot ta'limida klinik fikrlashni shakllantirish faqat nazariy bilimlarni o'zlashtirish bilan cheklanmaydi, balki amaliyot bilan integratsiya qilinadi. Bemorlar bilan ishlash jarayoni esa bu qobiliyatni rivojlantirishda muhim psixologik maydon hisoblanadi.

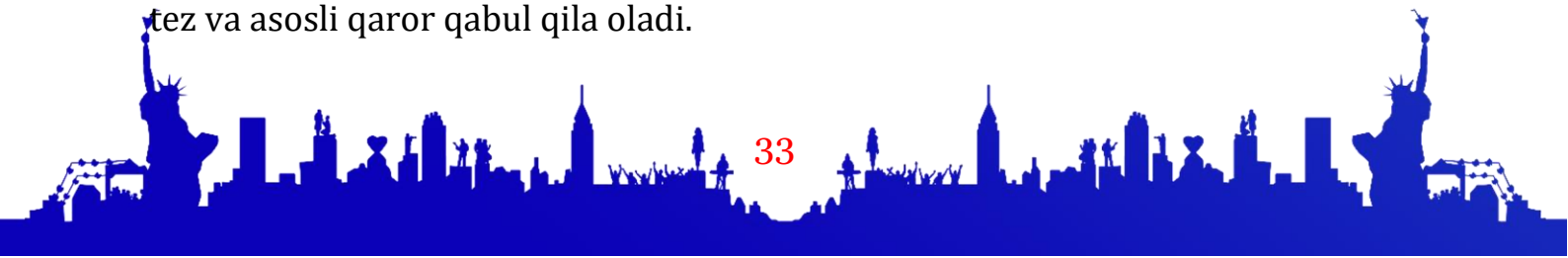
Klinik fikrlashning samaradorligi nafaqat bilim va ko'nikmalarga, balki psixologik mexanizmlar – kognitiv, metakognitiv, emotsional-irodaviy va ijtimoiy komponentlar orqali ham belgilanadi. Bu mexanizmlar o'zaro bog'lanib, kelajakdagi tibbiyot xodimlarini kasbiy faoliyatda aniq va samarali qarorlar qabul qilishga tayyorlaydi.

Dolzarbligi. Aktualligi zamonaviy tibbiyotda yuqori kasbiy malaka talablari bilan bog'liq. Zamonaviy klinik amaliyot tez va asosli qarorlar qabul qilish qobiliyatini talab qiladi. Shu bois, klinik fikrlashni rivojlantirishdagi psixologik mexanizmlarni o'rganish va ularni ta'lim jarayoniga kiritish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Psixologik mexanizmlarning ahamiyati shunidan iboratki, ular kelajakdagi tibbiyot xodimlarini yuqori darajada diagnostika, samarali kommunikatsiya va kasbiy barqarorlikka tayyorlaydi. Bundan tashqari, ushbu mexanizmlarning rivojlanishi kasbiy etika va qaror qabul qilishda mustaqillikni ham ta'minlaydi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, klinik fikrlashning psixologik tarkibi bilan ishlash talabalarining kasbiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Asosiy qism. Klinik fikrlashni rivojlantirishda psixologik mexanizmlar quyidagilardan iborat:

1.Kognitiv mexanizmlar – klinik ma'lumotni qabul qilish, tahlil qilish va sintez qilish, asosiy simptomlarni aniqlash va sabab-oqibat aloqalarini o'rnatish imkonini beradi. Bu mexanizmlar tug'risidagi nazariy bilimlar asosida mutaxassis tez va asosli qaror qabul qila oladi.

2. Metakognitiv mexanizmlar – fikrlash jarayonini nazorat qilish, qarorlarni baholash va refleksiyaning rivojlantirish. Bu jarayon xatolarni kamaytirish va o'z faoliyatini tahlil qilish imkonini beradi, shu bilan kasbiy o'sishni ta'minlaydi.

3. Emotsional-irodaviy mexanizmlar – stressni boshqarish, motivatsiya, empatiya va diqqatni saqlash orqali kasbiy barqarorlikni ta'minlaydi. Bu mexanizmlar mutaxassisning bemor bilan munosabatda psixologik barqarorligini ta'minlaydi va hamkasblar bilan samarali ishlashga ko'maklashadi.

4. Ijtimoiy mexanizmlar – bemor va hamkasblar bilan samarali aloqa, hamkorlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish. Bu komponentlar mutaxassisga integrativ hamda kollaborativ yondoshuvni qo'llash imkonini beradi, bu esa klinik qarorlarning samaradorligini oshiradi.

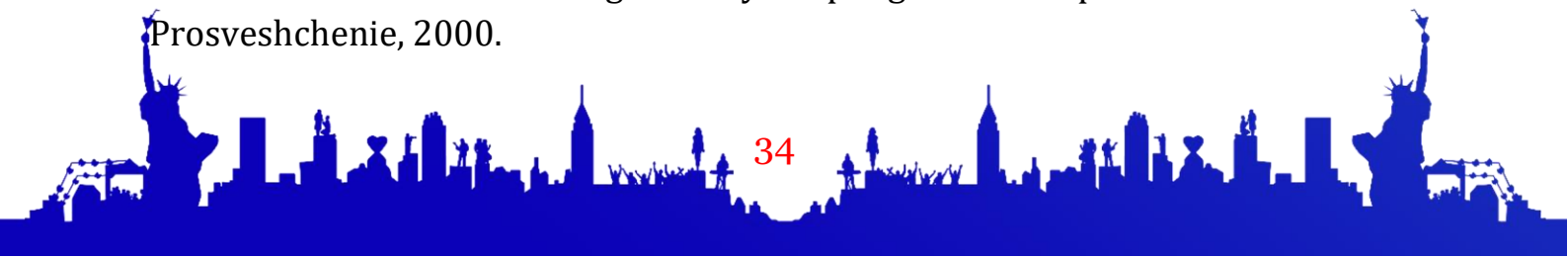
Bu mexanizmlarning integratsiyasi kelajakdagi tibbiyot xodimlariga bemor holatini kompleks baholash, klinik qarorlarni asosli qabul qilish va o'z faoliyatini klinik shartlarga moslashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, ushbu mexanizmlar o'quv jarayonida va amaliyotda doimiy ravishda rivojlantirilishi zarur.

Xulosa. Klinik fikrlashni rivojlantirish kelajakdagi tibbiyot xodimlari uchun psixologik va kasbiy jarayon bo'lib, kognitiv, metakognitiv, emotsional-irodaviy va ijtimoiy mexanizmlarni o'z ichiga oladi. Ushbu mexanizmlar orqali mutaxassislar yuqori darajada diagnostika qobiliyatiga ega bo'ladi, samarali kommunikatsiya qiladi va stressli vaziyatlarda professional barqarorlikni saqlaydi.

Aktualligi zamonaviy tibbiyotda yuqori talablar bilan bog'liq bo'lgani uchun, ushbu sohada ilmiy tadqiqotlar va pedagogik metodikalarni rivojlantirish kelajakda yuqori malakali tibbiyot mutaxassislarini tayyorlash uchun muhim ahamiyatga ega. Psixologik mexanizmlarning to'liq rivojlanishi kelajakda samarali klinik faoliyat va bemorlar bilan yuqori sifatli hamkorlikni ta'minlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Ananyev B.G. Psixologiya lichnosti. – M.: Nauka, 1990.
2. Dyachenko M.I. Psixologiya professional'noy deyatel'nosti. – M.: Akademiya, 2005.
3. Shadrikov V.D. Psixologiya professional'nogo razvitiya. – SPb.: Piter, 2002.
4. Kandybovich L.A. Kognitivnye processy v professional'noy deyatel'nosti. – M.: Izd-vo MGU, 2001.
5. Dubrovina I.V. Psixologicheskaya podgotovka specialistov. – M.: Prosveshchenie, 2000.

6. Norman G.R., Eva K.W. Diagnostic reasoning and clinical thinking in medicine. – Medical Education, 2010.
7. Eva K.W., Regehr G. Explaining performance: Clinical reasoning in the health professions. – Medical Education, 2005.
8. Higgs J., Jones M.A. Clinical Reasoning in the Health Professions. – 3rd Edition, Elsevier, 2008.
9. Croskerry P. The importance of cognitive errors in diagnosis and strategies to minimize them. – Academic Medicine, 2003.

